

Secretariat Diocesà de Pastoral Familiar
Arquebisbat de Barcelona

«LA PASTORAL A LES PRESONS: 800 ANYS + 1 DE PRESÈNCIA MERCEDÀRIA»

L'any passat es van complir 800 anys de la fundació a Barcelona de l'Orde de la Mercè, alliberadora dels captius. La indigència de la naturalesa humana, separada de Déu, genera diferents formes de captiveri. La humanitat no vol les presons però, malalta encara de si mateixa, li resulten inevitables. El captiveri sembla contrariar el disseny de Déu de bé i llibertat i genera dubtes sobre la possibilitat real d'alliberament humà. Per moltes persones, les presons seran un lloc en què no pensar. Pels empresonats i les seves famílies seran sempre un motiu de dolor que reflectirà el dolor de Déu pels seus fills i les seves víctimes.

Els camins que porten a la presó.

La marginalitat, els desequilibris, la manca d'integració, les malalties psíquiques, la cobdícia, l'abús de poder... són realitats que es resisteixen a ser eradicades. La seva persistència danya la vida familiar i social. La desestructuració, les mancances afectives i psicològiques, el fracàs escolar, la pobresa cultural i social, el contacte amb les drogues i l'alcohol són factors de risc que condueixen a la violència, a la delinqüència i finalment a la presó. Són factors que també es fan presents en els sectors benestants de la societat. La riquesa no blinda contra les conductes de risc. Hi ha il·lusions enganyoses que prometen llibertat però porten a danyar els altres i a un mateix.

La vida a les presons.

El Pare Josep Maria Carod, mercedari, Director del Secretariat diocesà de Pastoral Penitenciària de Barcelona, ens explica que a Espanya hi ha 55.000 empresonats. D'ells, 8.000 ho són preventivament. La preocupació del Pare Carod és que la justícia sigui realment restaurativa, no punitiva. La pèrdua de referències, la disciplina extrema, el control de totes les activitats, la tensió ambiental i la pèrdua de la intimitat afecten la consciència sobre un mateix. La privació de llibertat condiona la pròpia identitat.

El Pare Pedro Fernández, Trinitari, responsable de Pastoral Penitenciària de la CEE, escriu: «Per estrany que sembli, per a molts presos, la presó és un alleugeriment, un lloc on recuperar la salut, deslligar-se de la droga, començar a viure [...], un període d'anàlisi de la seva vida, dels seus errors [...] en el qual descobreixen que tenen bons sentiments, que no han fet el mal per malícia [...]. Moltíssims dels presoners viuen l'experiència d'un veritable penediment [...], senten la necessitat d'estimar i de ser estimats»¹. El procés de rehabilitació és profund i real quan pren en consideració el mal causat. Dolgut per les seves ferides, el món espera ser guarit.

Però no en tots els casos és així, perquè alguns «que en la vida en llibertat eren persones normals, després de l'experiència de la presó absorbeixen tot el mecanisme destructor de la vida penitenciària, assumeixen comportaments d'intolerància, es tornen agressius, desconfiats, mafiosos...». Captiu de les pròpies presons, el món necessita ser deslliurat. Només un gran amor pot ser capaç de trencar les cadenes i revertir la situació.

¿Déu escolta el sofriment dels captius?

A la Bíblia llegim com Déu va sentir el clam del seu poble a l'Egipte i va enviar Moisés a deslliurar-lo. Allunyant-se de Déu, el poble va recaure en l'esclavitud. Però Déu és fidel. Jesús es va revelar com el Fill de Déu enviat al món, el nou Moisés, que «s'entregà a si mateix per nosaltres, per rescatar-nos de l'esclavatge de les culpes, deixar-nos nets i fer de nosaltres un poble apassionat per fer el bé» (Tt 3,4-7).

La forma d'alliberar de Jesús és paradoxal. Com pot defensar efectivament qui, aparentment, no es va poder defensar a si mateix? El mal és gran, però el remei de la indefensió de Jesús mort i ressuscitat, encara ho és més. Aquell que estimant va vèncer la mort és l'únic que pot vèncer els mals que s'apoderen de l'home. Però només els captius poden parar orelles a la notícia que Ell proclama: «L'Esperit del Senyor està sobre meu i m'ha enviat a proclamar l'alliberament dels captius» (Lc 4,18). Només els perduts poden sentir-se consolats sentint que «El Fill de l'home ha vingut a buscar i a salvar el que estava perdut» (Lc 19,10). Només els conscients que ells mateixos no poden guarir els seus defectes poden comprendre la significació del seu

¹ *María con los jóvenes en prisión. Semana de Pastoral Penitenciaria 2018. www.pastoralpenitenciaria.es*

missatge quan diu: «No necessiten metge els que estan forts, sinó els que estan malalts. No he vingut a cridar els justos sinó els pecadors» (Mc 2,17). Per la gràcia de Déu hi ha metges entre nosaltres, però només Jesús és portador de la salut definitiva, perquè només Ell uneix definitivament amb Déu. Va ser a un lladre penedit, ajusticiat, com Ell, en una creu, a qui va prometre: «Avui estaràs amb mi al paradís» (Lc 23,43). Només Jesús, que ha mort indefens i perdonant els pecats, pot identificar-se realment amb els indefensos fins al punt de dir: «era a la presó i vinguéreu a veure'm» (Mt 25,35). Només per Jesús el dolor pels empresonats és tan important com per condemnar els que no es recorden d'ells. Només aquest Jesús pot ser el jutge i el sobirà que els captius esperen rebre de Déu.

Tenir presents els presoners humanitza la societat.

Per tal que no oblidéssim la seva realitat, sant Pau va dir: «Recordeu-vos dels presoners, com si també vosaltres estiguéssiu presos amb ells» (He 13,3). El Papa visita les presons d'arreu del món i, recordant Sant Pau, en cada una d'elles es pregunta: «Per què ells i no jo?». No estar a la presó no vol dir ser perfecte. La rehabilitació dels presoners i la humanització de la societat demanen superar l'oblit del seu dolor: «Una societat, una família que no sap sofrir els dolors dels seus fills [...] és una societat que està “condemnada” a quedar presonera d'ella mateixa, presonera de tot el que la fa patir [...] És dolorós constatar que es creu que només alguns tenen necessitat de ser rentats, purificats, no assumint que el seu cansament i dolor, les seves ferides, són també el cansament i el dolor, les ferides de tota una societat». (Filadèlfia, 27 setembre 2015).

L'Església, mitjancera de la gràcia de la llibertat.

L'Església viu en la confiança que en Jesús, mort i ressuscitat, s'ha revelat l'amor de Déu que arriba a tots els homes, però cal que arribi també a la seva consciència, per tal de que, descobrint-lo, arribi, amb ell, el seu remei guaridor que la mera llibertat no assegura. Per mitjà dels Sagraments de la Reconciliació i l'Eucaristia, l'Església comunica la gràcia de la llibertat dels fills de Déu, la veritable identitat de tots els que la volen rebre i que obre, dins del món, les portes de la vida eterna.

Quan l'any 2015 el Papa va proclamar un any de la Misericòrdia, no va oblidar els presoners: «El meu pensament s'adreça també als presos. El Jubileu sempre ha estat l'ocasió d'una gran amnistia, destinada a fer partícips moltes persones que, fins i tot mereixent una pena, tanmateix han pres consciència de la injustícia comesa i desitgen sincerament integrar-se novament a la societat [...]. Que a tots ells arribi la misericòrdia del Pare que desitja estar a prop de qui més necessita el seu perdó. A les capelles de les presons es podrà guanyar la indulgència, i cada vegada que travessin la porta de la seva cel·la i dirigeixin el seu pensament i oració al Pare, aquest gest pugui ser per a ells el pas de la Porta Santa, perquè la misericòrdia de Déu, capaç de convertir els cors, és també capaç de convertir les reixes en experiència de llibertat»².

L'acompanyament dels presoners, testimoni de l'estimació de Déu.

Els mercedaris han estat i segueixen essent veu, cara i mans de l'Església a les presons. Maria, la jove a qui Déu va demanar la desmesura d'infantar el seu Fill, els acompanya com a mare de la llibertat per a tots els que volen ser lliures.

El Pare Josep Maria Carod ens dona algunes xifres de la presència de l'Església en el món de les presons. A Espanya aquest esperit alliberador anima 2.700 voluntaris de pastoral penitenciària, 708 entitats col·laboradores, procura ajudes directes a 8.000 presoners, i manté 70 cases d'acollida que han rebut 3.000 presos de permís. A Catalunya 19 sacerdots i 200 voluntaris sostenen l'eucaristia setmanal a les presons, hi proporcionen catequesi i estudi bíblic, acompanyament espiritual i organització d'activitats formatives i lúdiques, en un total de 1.500 intervencions a la setmana. Ajudem la pastoral a les presons!

Preguntes:

- És el dolor per les víctimes incompatible amb el dolor pels presoners?
- Sentim la necessitat de ser alliberats per Jesús de totes les presons que hem anat construint en el nostre cor per tancar els que no pensen com nosaltres o ens han fet mal?
- Podem ser perdonats si el perdó no arriba també als reclusos?

DOCUMENTAL: “Bienvenido a la cárcel, papa Francisco” de Janusz Mrozowski, 2016.

LLIBRES: Mª VICTORIA MOLINS, STJ, *Estava a la presó i em va visitar*, Ed. Claret, Barcelona, 2016
EDISON FAÑANÁS LANAU, *Voluntariado y prisión*, Ed. Claret, Barcelona, 2014.

² Carta concedint la indulgència amb ocasió del Jubileu Extraordinari de la Misericòrdia, 1 de setembre de 2015.